

BLOGI

Blogi: Viekö voittaja kaiken – uutta tietoa yritysten tuottavuudesta

Kansainvälinen talous | 30.11.2016 | Samu Kurri

KIRJOITTAJA

Samu Kurri

Viimeaikainen globaali talouskeskustelu on kärjistäen keskittynyt voittajien ja häviäjien löytämiseen. Kun arvioidaan yritysten taloudellista menestymistä, tuottavuus ja kaupankäynnistä saatavat hyödyt ovat keskeisiä. OECD julkaisikin 28.11. suhdanne-ennusteensa yhteydessä uutta syvällistä analyysiä näiden kehityksestä.

Työn tuottavuus määrittää pitkällä aikavälillä elintason kasvun. Tuottavuuden kasvu tarkoittaa käytännössä sitä, että samalla määrällä työtä saadaan aiempaa enemmän ja/tai parempia palveluita ja hyödykkeitä aikaiseksi. Koneiden ja laitteiden käyttö lisää tuottavuutta pääomavaltuutuksen myötä. Teknologian ja ihmisten aiempaa taitavampi yhdistäminen taas lisää ns. kokonaistuottavuutta – sitä että asiat tehdään paremmin kuin ennen.

Kehittyneissä maissa tuottavuuden kasvu on viimeisen kymmenen vuoden aikana hidastunut. Osittain se johtuu koetusta syvästä finanssi- ja talouskriisistä, ja sen jälkeisestä vastatuulten jarruttamasta elpymisestä. Investoinnit uuteen tuotannolliseen pääomaan ovat jääneet vähäisiksi, kun kysyntä on kyetty kattamaan olemassa olevalla kapasiteetilla. Pankkijärjestelmän kyky rahoittaa investointeja on monissa maissa edelleen puutteellinen. Teknologian murroksesta johtuen epävarmuus parhaista investointikohteista on voinut kasvaa. Mutta myös ja erityisesti kokonaistuottavuus – se miten työtä ja pääomaa yhdistetään – on kasvanut aiempaa hitaammin.

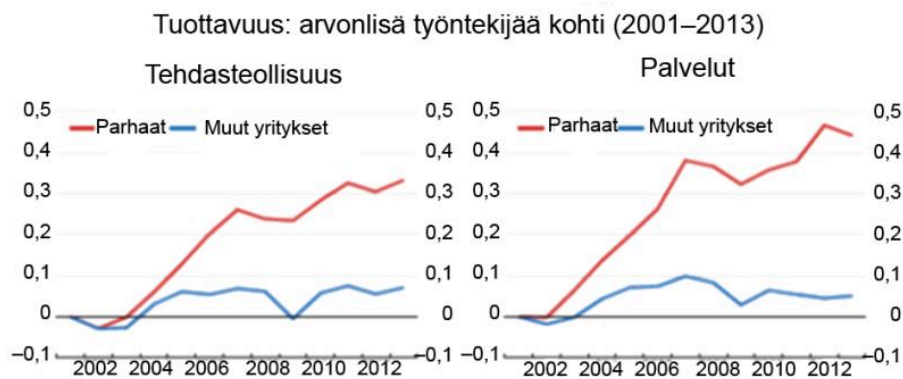
Tuottavuuden kasvun hidastuminen alkoi kuitenkin jo ennen finanssikriisiä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kasvu oli kiihkeintä vuosina 1995–2004. Näinä vuosina maailmantalous hyötyi kahdesta murroksesta: Kiina ja entiset kommunistiset Itä-Euroopan maat halusivat liittyä osaksi länsimaista talousyhteisöä. Lisäksi internetvallankumous mahdollisti aivan uudella tavalla tuotannon optimoimisen ja tuotantoketjujen pilkkomisen kehittyneiden ja nousevien maiden

välillä. Kun nousevat taloudet olivat integroituneet ja uuden teknologian ilmeisimmät edut hyödynnetty, tuottavuuden kasvu hidastui. Vuosien 1995–2004 aallon voi tulkita nostaneen tuottavuuden tasoa, mutta ei pysyvästi sen kasvuvauhtia.

OECD on selvittänyt kansantalouden eli makrotasolla havaitun tuottavuuden kasvun heikentymisen syitä mikrotason eli yritysaineiston avulla (kuvio). Tulosten mukaan parhaissa yrityksissä tuottavuus on kasvanut kohtuullisen hyvin myös 2000-luvun aikana, vaikka vauhti onkin hidastunut finanssikriisin jälkeen. Yritysjoukon parhaan 5 prosentin osalta tuottavuus on kasvanut teollisuudessa noin kolmanneksella ja palveluissa noin 40 prosentilla kuluvan vuosituhaten aikana. Sen sijaan muiden yritysten osalta tuottavuus ei ole kasvanut juuri lainkaan. Tulos pätee sekä teollisuuden että palvelusektorin yrityksille. Tuottavuuserot tulevat pääosin kokonaistuottavuudesta.¹

Kuvio 1.

Työn tuottavuuden kasvu eriytynyt parhaiden ja muiden yritysten välillä

Kuvioissa on esitetty 24 OECD-maan toimialuokituksen 2-numerotason yritysakohtaisen aineiston perusteella laskettu työn tuottavuuden kasvu teollisuudessa ja palveluissa vuosina 2001–2013. Palvelut eivät sisällä rahoitussektoria

Lähde: OECD Economic Outlook (2016) and Andrews et al. (2016).

28.11.2016
eurojatalous.fi

Tulos on kiinnostava ja se herättää monia kysymyksiä. Miksi ero voittajien ja muiden yritysten välillä on kasvanut? Onko innovaatioiden muutos tuottavaksi liiketoiminnaksi hidastunut? Miksi osaaminen ei ole levinnyt johtavista yrityksistä seuraajille?

Mahdollisia selityksiä on monia. Voi olla, että teknologian murros on niin suuri, että vain parhaat yritykset onnistuvat sen hyödyntämisessä. Oppimispolku voi olla itseään vahvistava, ja tarpeeksi

pitkälle sitä kulkenut on voinut saavuttaa vaikeasti kiinniotettavan kilpailuedun. Digitaalisiaatio voi luonnostaan vahvistaa voittaja-vie-kaiken -ilmiötä. Myös siirtyminen valmistuskeskeisestä maailmasta ideakeskeiseen maailmaan voi olla liian suuri murros osalle toimijoista.

Toisaalta voi olla myös niin, että ns. luova tuho – kannattamattomien yritysten pienentyminen ja kuolema, kannattavien yritysten kasvu ja markkinoille tulo – on hidastunut aiemmasta. Esimerkiksi aloittaneiden yritysten osuus työllisyyden kasvusta on OECD:n mukaan laskenut useissa maissa. Rakennemuutosten tahti on hidastunut kriisin jälkeisistä vuosista. Kevyen rahapolitiikan ja matalien korkojen haittapuolena voi olla se, että se mahdollistaa heikosti kannattavien yritysten toiminnan (ns. zombi-yritykset). Ne voivat osaltaan lisätä markkinoille tulon kynnyksiä ja vaikeuttaa uusien yritysten markkinoille pääsyä.

Makrotalouden tasolla tuottavuuskehitys määrittää hyvinvoinnin kasvun. OECD:n tutkimusten mukaan tämä periaate pätee myös yritystasolla. Menestyvät yritykset maksavat parempaa palkkaa kuin huonosti menestyvät, ja ne myös investoivat enemmän. Jos tuottavuuserot jäävät pitkäaikaisiksi, jatkuu tulojen ja työpaikkojen polarisoituminen myös jatkossa. Mitä talouspolitiikka voi sitten tehdä?

Ongelmiin voidaan vaikuttaa rakennepolitiikalla: kilpailullisuuden lisääminen kohentaa yritysmarkkinoiden dynaamisuutta. Järjestämättömien lainojen nykyistä määrätietoisempi puhdistaminen pankkien taseista auttaisi tilannetta. OECD:n mukaan niiden toimialojen keskimääräinen tuottavuus oli heikompaa, joilla voittajien ja muiden yritysten väliset tuottavuuserot olivat suuret. Erot olivat suurempia myös niillä toimialoilla, joilla kilpailullisuutta lisäävät reformit ja deregulaatio olivat vähäisempiä.

Lähteet

OECD (2016): Economic Outlook. November 2016

Andrews et al. (2016): The Global Productivity Slowdown, Technology Divergence and Public Policy: A Firm Level Perspective. Hutchins Center Working Paper #24, September 2016, Brookings Institute.

Asiasanat

kasvu, tuottavuus